

ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของประเทศไทยนั้น นอกจากจะมีความอุดมสมบูรณ์แล้วยังมีความสวยงามไม่เหมือนใครอีกด้วย พื้นที่ชายฝั่งของไทยทั้งสองบริเวณ ได้แก่ บริเวณอ่าวไทยทางทิศใต้ และฝั่งทะเลอันดามันในทิศตะวันตกเฉียงใต้ต่างมีทรัพยากรธรรมชาติที่มีลักษณะโดดเด่นน่าประทับใจ ไม่ว่าจะเป็น ป่าชายเลน แนวปะการัง ชายหาด และพื้นที่ชุ่มน้ำ ซึ่งล้วนแต่มีบทบาทสำคัญต่ออุตสาหกรรมด้านต่าง ๆ ของประเทศไทย ทั้งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การประมง การค้า ตลอดจนการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น นอกจากนี้ทรัพยากรเหล่านี้ยังมีส่วนช่วยในเรื่องของการปรับปรุงคุณภาพน้ำ การรักษาเสถียรภาพของแนวชายหาด อีกทั้งยังเป็นแหล่งอาหารและแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำ ซึ่งรวมถึงปลาชนิดต่าง ๆ ที่มีความสำคัญในเชิงพาณิชย์ด้วย

อย่างไรก็ดี การขยายตัวของเมืองและการเติบโตของอุตสาหกรรมตามชายฝั่งทะเลในหลายทศวรรษที่ผ่านมา ก็เป็นสาเหตุให้ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของไทยได้ถูกคุกคาม เนื่องจากการที่จำนวนประชากรซึ่งอาศัยอยู่ในจังหวัดชายฝั่งทะเลนั้นเพิ่มสูงขึ้น รวมถึงกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้านต่าง ๆ เช่น การท่องเที่ยว การขนส่งทางทะเล การประมงน้ำเค็ม และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ซึ่งเพิ่มมากขึ้นเช่นเดียวกัน ผลที่ตามมาคือ ความสูญเสียหรือความเสื่อมโทรม ของทรัพยากรที่เกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

โดยเฉพาะพื้นที่ชุ่มน้ำชายฝั่งทะเลซึ่งถูกคุกคามอย่างมาก แม้ว่าพื้นที่ชุ่มน้ำบางแห่งจะได้รับการคุ้มครองโดยการประกาศให้เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญ ระหว่างประเทศ ตามอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ (RAMSAR) แล้วก็ตาม แต่พื้นที่ชุ่มน้ำเหล่านี้ก็ยังคงได้รับผลกระทบจากการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่ง การเกษตรกรรม และการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ในช่วงที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจในรอบหลายปีที่ผ่านมา ก่อให้เกิดการสูญเสียพื้นที่ป่าชายเลนซึ่งจัดเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ ประเภทหนึ่งไปเป็นจำนวนมาก แม้จนทุกวันนี้ภาวะการถูกคุกคามดังกล่าว ก็ยังคงมีให้เห็นอยู่เสมอ อย่างไรก็ตาม พบว่าตัวเลขแสดงพื้นที่ป่าชายเลนกำลังเพิ่มมากขึ้น อันเป็นผลจากความพยายามในการปลูกป่าทดแทน แต่ทว่าคุณค่าทางนิเวศวิทยาของป่าที่ปลูกขึ้นมาทดแทน ในด้านความหลากหลายทางชีวภาพนั้น ยังไม่เป็นที่ปรากฏแน่ชัด

นอกจากนี้ยังพบว่าแนวปะการังก็ตกอยู่ในสภาวะที่เสี่ยงเช่นกัน จากผลการประเมินสถานภาพของแนวปะการัง เมื่อไม่นานมานี้ พบว่า ปะการังที่ขึ้นอยู่ตามแนวชายฝั่งทะเลอันดามันมากกว่าร้อยละ 80 และปะการังที่ขึ้นอยู่ตามแนว ชายฝั่งอ่าวไทย มากกว่าร้อยละ 50 อยู่ในสภาพ “ปานกลาง” ถึง “เสื่อมโทรมมาก” และมีแนวโน้มที่จะเสื่อมโทรมลงอย่างต่อเนื่อง สำหรับแหล่งหญ้าทะเล ในภาพรวมแล้วยังคงมีความอุดมสมบูรณ์อยู่มาก ในส่วนของสัตว์ที่ใกล้สูญพันธุ์ เช่น ฉลามวาฬ และพะยูนยังคงพบเห็นได้อยู่ แต่ในทางกลับกันพบว่า แม้ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาได้มีการดำเนินโครงการอนุรักษ์เต่าทะเล แต่จำนวนเต่าทะเลที่ขึ้นมาวางไข่ นั้น กลับลดลงอย่างต่อเนื่อง

แหล่งปลาสำรองก็ได้รับภัยคุกคามเช่นเดียวกัน

ทั้งนี้เป็นที่ทราบกันดีว่าทรัพยากรประมงของไทยมีความหลากหลายและอุดมสมบูรณ์สืบเนื่องมาเป็นเวลา ยาวนาน และยังมีบทบาทสำคัญต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากในปี 2546 ผลผลิตทางการประมงของประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 3 ของปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ทั่วโลก โดยเฉพาะในบริเวณอ่าวไทยซึ่งจัดว่าเป็นแหล่งที่อุดมสมบูรณ์ที่สุด โดยร้อยละ 70 ของผลผลิตที่ได้จากการประมงน้ำเค็มทั้งหมดมาจากอ่าวไทย ในขณะที่อีกร้อยละ 30 มาจากทะเลอันดามัน

ปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ทั้งหมดมีแนวโน้มลดลง ขณะที่ชาวประมงต้องใช้เวลาเพิ่มขึ้นในการจับปลา เพื่อให้ได้ปริมาณมากเท่ากับที่เคยจับได้ในอดีต นอกจากนี้ปริมาณ “ปลาเปิด” ซึ่งเป็นปลาที่ไม่มีความสำคัญในเชิงพาณิชย์ รวมถึงปลาที่ยังไม่เจริญเติบโตเต็มที่ที่จับได้ในแต่ละครั้งก็มีปริมาณมากขึ้นด้วย ทั้งนี้ ความร่อยหรอของทรัพยากรประมง ประกอบกับการแข่งขันที่เพิ่มขึ้น ยิ่งเป็นแรงกดดันที่กระตุ้นให้เกิดข้อพิพาทระหว่างชาวประมงพื้นบ้านรายย่อย และผู้ประกอบการเชิงพาณิชย์ แม้ว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจได้แผ่ขยายไปสู่พื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศ รวมถึงพื้นที่ตามแนวชายฝั่ง แต่กลุ่มคนยากจนที่อาศัยอยู่ตามชุมชนชายฝั่งก็ยังคงมีให้เห็นอยู่เป็นจำนวนมาก

ในขณะที่ความสำคัญของอุตสาหกรรมประมงไทยเป็นไปอย่างต่อเนื่องนั้น การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยเฉพาะการฟาร์มเลี้ยงกุ้งก็ได้เติบโตอย่างรวดเร็วในช่วงหลายปีที่ผ่านมา โดยผลผลิตที่ได้จากฟาร์มเลี้ยงกุ้งได้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 26 จากผลผลิตจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทั้งหมด ในปี 2527 เป็นร้อยละ 47 ในปี 2546 ซึ่งส่งผลให้รัฐบาลออกนโยบายจำกัดพื้นที่สำหรับการทำฟาร์มเลี้ยงกุ้งทั่วประเทศไว้ที่ 500,000 ไร่ (80,000 เฮกตาร์) ผลผลิตที่ได้จากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำนั้นมีมูลค่าอย่างยิ่ง ดังจะเห็นได้จากในปี 2546 ปริมาณผลผลิตที่ได้จากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำคิดเป็น 1 ใน 4 เมื่อเทียบกับผลผลิตทั้งหมดที่ได้จากการทำประมง แต่มูลค่าของผลผลิตที่ได้จากทั้ง 2 แหล่งนั้นเกือบจะใกล้เคียงกัน

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญอีกประเภทหนึ่งที่พบในจังหวัดชายฝั่งทะเล ได้แก่ น้ำผิวดินและน้ำใต้ดิน เนื่องจากปริมาณน้ำจืดที่มีอยู่อย่างจำกัด ประกอบกับการนำน้ำใต้ดินมาใช้ประโยชน์มากเกินไป เป็นสาเหตุหลักประการหนึ่งที่ทำให้เกิดการยุบตัวของแผ่นดิน นอกจากนี้มลภาวะที่เกิดขึ้นในทะเล รวมถึงน้ำท่าจากแผ่นดิน ก็มีผลทำให้คุณภาพน้ำทะเลเสื่อมโทรมลงอย่างมากในหลายพื้นที่ รวมถึงการเกิดน้ำทะเลเปลี่ยนสี ซึ่งมีสาเหตุจากการที่สาหร่ายเจริญเติบโตมากเกินไปจนก่อให้เกิดมลภาวะ ได้กลายเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกปี ในขณะเดียวกัน พบว่า การขยายตัวของการขนส่งทางทะเลได้ก่อให้เกิดปัญหาหลายประการตามมา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของอุบัติเหตุ การรั่วไหลของน้ำมันลงสู่ทะเล และการเข้ามาของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน เป็นต้น

ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง ได้กลายเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีความท้าทายในลำดับต้น ๆ ของประเทศ แนวชายฝั่งในหลายพื้นที่ กำลังเผชิญกับการกัดเซาะในอัตราที่มากกว่า 1-5 เมตรต่อปี ซึ่งหากคิดเป็นอัตราการสูญเสียพื้นดินโดยรวมแล้ว จะอยู่ที่ 2 ตารางกิโลเมตรต่อปี คิดเป็นมูลค่ามากกว่า 6,000 ล้านบาท หรือประมาณ 150 ล้านเหรียญสหรัฐ ในขณะที่การแก้ไขปัญหาการกัดเซาะมักจะลงทุนด้านสิ่งก่อสร้างเป็นหลัก โดยไม่ได้คำนึงถึงมูลค่าของการสูญเสียพื้นที่ดิน การเสียโอกาสในเรื่องของการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ดินนั้น ๆ ตลอดจนผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชน ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมานี้มีมูลค่าสูงกว่าเงินลงทุนหลายเท่าตัว

ประการสุดท้าย เรื่องของภัยธรรมชาติ และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลกก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน โดยพบว่าความถี่ของการเกิดภัยธรรมชาตินั้นมีบ่อยครั้งขึ้น และก่อให้เกิดความเสียหายที่รุนแรงต่อทรัพยากรชายฝั่ง

การเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ มีผลทำให้ระดับน้ำทะเลทั่วโลกเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งคาดว่าจะไหลบ่าท่วมพื้นที่ชายฝั่ง และส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของชุมชนรวมถึงมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ โดยเฉพาะผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในบริเวณพื้นที่ราบและพื้นที่ที่น้ำทะเลท่วมถึงในบริเวณอ่าวไทย ซึ่งรวมถึงกรุงเทพมหานคร เป็นบริเวณที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบในระดับสูง

นอกจากผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างไม่ยั่งยืนเป็นประเด็นที่ควรได้รับการพิจารณาแล้ว ความสูญเสียและความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศและแหล่งที่อยู่ ก็เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงความสูญเสียทางเศรษฐกิจเช่นเดียวกัน ตัวอย่างเช่น การสูญเสียพื้นที่ป่าชายเลนหรือแหล่งหญ้าทะเล นับเป็นการสูญเสียแนวป้องกันชายฝั่งตามธรรมชาติ อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มผลกระทบ และมูลค่าความเสียหายที่เกิดจากภัยธรรมชาติอีกด้วย เฉพาะมูลค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจของป่าชายเลนเพียงอย่างเดียว ถูกประเมินตัวเลขไว้ที่ประมาณ หนึ่งหมื่นสองพันล้านบาทหรือ 300 ล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี นอกจากนี้พื้นที่ประมาณ 57 ตารางกิโลเมตร (หรือร้อยละ 37 ของพื้นที่แนวปะการังทั้งหมด) จัดเป็นบริเวณที่มีปะการัง อยู่ในระดับเสื่อมโทรมถึงเสื่อมโทรมมาก โดยมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการเสื่อมโทรมของแนวปะการังในแต่ละปีนั้น อยู่ที่ประมาณ 340 ล้านบาท หรือ 8.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และแม้ว่าจะยังไม่รวมมูลค่าความเสียหายที่เกิดจากการประมงที่เกินศักยภาพก็ตาม มูลค่าความเสียหายด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นทั้งหมด อันเป็นผลพวงจากการพัฒนาที่ขาดความสมดุลนั้น ก็มีมูลค่าสูงถึงสองหมื่นล้านบาท หรือ 500 ล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี ซึ่งหากคิดเป็นตัวเลขแล้ว จะอยู่ที่ประมาณร้อยละ 6 ของผลประโยชน์ทางเศรษฐศาสตร์ทั้งหมดที่จะได้จากการประมงชายฝั่ง และการท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีมูลค่าความเสียหายทางเศรษฐกิจเพิ่มเติม อันเป็นผลมาจากการประกอบกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย หรือกิจกรรมที่ยังไม่มีการออกกฎหมายมาควบคุมอีกด้วย สำหรับในประเทศไทยนั้น ยังไม่เคยมีการประเมินมูลค่าความเสียหายดังกล่าวออกมาเป็นตัวเงิน แต่จากข้อมูลที่มีการบันทึกไว้ พบว่าการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายที่เกิดขึ้นทั่วโลก ทั้งในด้านป่าไม้ ประมง และสัตว์ป่า มีผลทำให้เศรษฐกิจโลกเสียหายไปมากกว่าสามหมื่นล้านเหรียญสหรัฐต่อปีทีเดียว

การที่สภาพแวดล้อมถูกคุกคามเพิ่มขึ้นจากการพัฒนาเมืองและอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การประมง และการขนส่งทางทะเลนั้น มีสาเหตุมาจากการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจและประชากรตามชายฝั่งทะเล ในขณะที่พัฒนาการเหล่านี้ส่งผลตอบแทนในระยะสั้นมาให้แก่ประชาชนชาวไทย ทางภาครัฐก็จำเป็นต้องคำนึงถึงการบริหารทรัพยากรธรรมชาติในระยะยาวและในแบบที่ยั่งยืนเพื่อปกป้องทรัพยากรตามชายฝั่งทะเลเหล่านี้ให้เป็นมรดกของอนุชนรุ่นหลังสืบไป

ถึงแม้ว่ารัฐบาลไทยจะได้มีการออกกฎระเบียบและนโยบายต่างๆ ทั้งในระดับภาคและระดับประเทศ เพื่อการคุ้มครองและอนุรักษ์ทรัพยากรมาแล้วก็ตาม แต่การนำไปใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัตินั้น ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากกฎหมายที่มีอยู่มีความซ้ำซ้อนกันและยังไม่ได้มีการปรับปรุงให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ ยังขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อจำกัดในเรื่องของงบประมาณและบุคลากร ดังนั้นแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรตามชายฝั่งทะเลของภาครัฐนั้น จึงจำเป็นต้องมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเพื่อต่อกรกับสถานการณ์ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรที่ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และนับวันจะมีแต่จะขยายวงกว้างออกไปเรื่อย ๆ

ทั้งนี้นโยบายระดับภาคและระดับประเทศ ระเบียบข้อบังคับ แผนงาน และกิจกรรมต่าง ๆ ควรต้องมีความสอดคล้องประสานกันภายใต้การนำขององค์กรที่เป็นหน่วยงานหลักเพียงหนึ่งเดียว ขณะเดียวกันชุมชนท้องถิ่นควรได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน การบริหารจัดการทรัพยากร รวมถึงการนำแผนไปสู่การปฏิบัติด้วย

จากการศึกษาวิจัยของธนาคารโลกนั้นได้พบว่า พื้นที่ชายฝั่งทะเลได้ก็ตามที่มีการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ การรักษาและคุ้มครองป่าชายเลนและแนวปะการังในพื้นที่นั้น ๆ ก็มักจะได้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเช่นกัน ปัจจุบันนี้ ชุมชนในท้องถิ่นเองก็ได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากในการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของตัวเอง ส่งผลให้จำนวนขององค์กรชุมชน ตลอดจนโครงการที่เน้นการบริหารร่วมกันก็มีมากขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้แล้ว ข้อเสนอแนะที่ธนาคารโลกได้รับในระหว่างการประชุมเพื่อรับทราบแนวคิดของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับปัญหานี้ตามภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศนั้น ทำให้เราตระหนักถึงความจำเป็น ความสำคัญ รวมทั้งคุณประโยชน์ของการให้โอกาสแก่คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินโครงการในพื้นที่ของตนเอง

เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของประเทศไทยเป็นไปอย่างยั่งยืน เราขอเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา 5 แนวทาง ได้แก่

ประเด็นที่ 1: การลดปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง และผลกระทบที่เกิดจากภัยธรรมชาติ... การแก้ไข ปัญหาในเชิงวิศวกรรมจำเป็นต้องใช้ร่วมกับมาตรการอื่น ๆ เช่น การฟื้นฟูพื้นที่ป่าชายเลน การลดการสูบน้ำใต้ดินขึ้นมาใช้ประโยชน์ การกำหนดระยะและเขตพื้นที่สำหรับการพัฒนา เป็นต้น ทั้งนี้วิธีการที่กล่าวในข้างต้นจะต้องผนวกเอาแผนเชิงกลยุทธ์ระดับภาค ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ และควรมีองค์ประกอบเรื่องการเงินค่าใช้จ่าย รวมถึงการนำแผนไปสู่การปฏิบัติเอาไว้ด้วย ทั้งนี้กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (ทช.) และกรมทรัพยากรธรณี (ทธ.) ควรเป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาแผนเชิงกลยุทธ์ดังกล่าว และควรเตรียมความพร้อมในเรื่องของงบประมาณให้เพียงพอสำหรับการนำแผนไปสู่การปฏิบัติด้วย นอกจากนี้ ยังมีความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมของกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในด้านการควบคุมปัญหาด้านการกัดเซาะ และต้องนำเอาประเด็นที่ว่าสาเหตุหลักของการกัดเซาะนั้นเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เข้ามาประกอบการพิจารณาด้วย นอกจากนี้ควรมีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทางเทคนิคที่เกี่ยวข้องกับการกัดเซาะ รวมทั้งเผยแพร่ต่อสาธารณชนด้วย ประการสุดท้าย คือ จำเป็นต้องพัฒนาระบบเตือนภัยธรรมชาติในพื้นที่อ่าวไทย ควบคู่ไปกับการกำหนดกลยุทธ์ในการป้องกันและบรรเทา ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลก

ประเด็นที่ 2: การสนับสนุนให้อุตสาหกรรมการประมงเป็นไปในแบบยั่งยืน... ในการเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรประมงเพื่อให้เพียงพอต่อภาคการประมงนั้น จำเป็นต้องนำรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพมาใช้ เช่น การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์และการจัดสรรสิทธิในการทำประมง (เช่น สิทธิการทำประมงในพื้นที่ประมงที่กำหนด) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการออกระเบียบข้อบังคับด้านการประมง และเพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการที่ดีขึ้น สำหรับมาตรการด้านอื่น ๆ ได้แก่

การฟื้นฟูแหล่งสำรองและแหล่งที่อยู่ของสัตว์น้ำ โดยการเพิ่มพื้นที่ที่เป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ การแก้ไขปัญหาข้อพิพาทระหว่างชาวประมงรายย่อยและผู้ประกอบการเชิงพาณิชย์ ประการสุดท้าย ได้แก่ การทบทวนและปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการประมงให้มีความทันสมัย และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของนโยบายที่สำคัญต่าง ๆ

ประเด็นที่ 3: การเสริมสร้างประสิทธิภาพและความเข้มแข็งของการตรวจสอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามชายฝั่งทะเล ... การขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อุตสาหกรรมการผลิต รวมทั้งกิจการของท่าเรือต่าง ๆ ล้วนเป็นกิจกรรมที่เป็นภัยคุกคามต่อทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของประเทศไทยทั้งสิ้น มาตรการที่ควรดำเนินการเป็นลำดับแรก ได้แก่ การเพิ่มการตรวจสอบและควบคุมการขยายตัวทางเศรษฐกิจตามพื้นที่ชายฝั่ง เช่น การตรวจสอบภาระรองรับมลพิษ การควบคุมจำนวนฟาร์มเลี้ยงกุ้ง โดยให้บุคคลที่สามเป็นผู้ดำเนินการตรวจสอบ การเพิ่มศักยภาพของราชการส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานอื่นที่รับผิดชอบในการนำไปปฏิบัติ และการติดตามตรวจสอบกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม การนำผลที่ได้จากการติดตามสถานการณ์สิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ร่วมไปกับการผลานการจัดการทรัพยากรและการท่องเที่ยว การติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำและระบบนิเวศในพื้นที่เป้าหมาย และการเพิ่มประสิทธิภาพในการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแหล่งน้ำจืด

ประเด็นที่ 4: การเพิ่มศักยภาพของท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของประชาชน...

การมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งประสบผลสำเร็จ การออกร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการกำหนดกรอบให้ชุมชนมีสิทธิในการบริหารจัดการทรัพยากรของตนเอง และเข้าถึงแหล่งข้อมูล และเงินทุน นอกจากนี้ การส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังของภาคประชาชนสามารถทำได้โดยการเพิ่มศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น โดยการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อม การติดตามตรวจสอบและเพิ่มบทบาทของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการชายฝั่ง การให้ความสำคัญ และเคารพต่อระเบียบข้อบังคับและธรรมเนียมที่ยึดถือปฏิบัติมาแต่ดั้งเดิมของชุมชน และการหาแหล่งเงินทุนเพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมที่ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็ง

ประเด็นที่ 5: การเสริมสร้างเครือข่ายองค์กรให้เข้มแข็งและปรับปรุงข้อกฎหมายให้เอื้อต่อการบริหารจัดการแบบบูรณาการ... เพื่อให้บรรลุซึ่งความท้าทายที่กล่าวถึงในข้างต้น จำเป็นต้องดำเนินการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กร การทบทวนและปรับปรุงการบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของนโยบายระดับภาคและระดับประเทศ กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ รูปแบบการบริหารจัดการ และผลประโยชน์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องสอดคล้องกัน ซึ่งทางกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้พยายามทำให้สิ่งเหล่านี้บรรลุผลสำเร็จ โดยการออกร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง นอกจากนี้ต้องมีการถ่ายโอนอำนาจในการบริหารจัดการไปยังหน่วยราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิดกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่สำคัญในพื้นที่ โดยหน่วยราชการส่วนกลาง เช่น กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และกองเรือป้องกันฝั่ง เป็นผู้สนับสนุนด้านนโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ประการสุดท้าย

ควรต้องมีการปรับปรุงกระบวนการติดตามตรวจสอบและประเมินผล รวมถึงการรวบรวมและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เชื่อถือได้ควบคู่กันไปด้วย

สิ่งที่ต้องดำเนินการต่อไป... อันที่จริงแล้วภาครัฐของไทยก็ได้มีการออกแผนงานต่าง ๆ มีหน่วยงานซึ่งมีศักยภาพ รวมทั้งงบประมาณสำหรับนำมาใช้สนับสนุนการแก้ปัญหาที่กล่าวมาแล้วนั้น อย่างไรก็ตาม ภารกิจที่จะคุ้มครองและส่งเสริมให้ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของประเทศมีความอุดมสมบูรณ์นั้น จำเป็นต้องอาศัยแรงสนับสนุนจากฝ่ายบริหารเพื่อให้เกิดการปฏิรูปเชิงนโยบาย ในขณะที่เดียวกันหน่วยงานในพื้นที่ และชุมชนท้องถิ่นก็มีบทบาทสำคัญในการแปลงนโยบายเหล่านั้นไปสู่การปฏิบัติ โดยเฉพาะการดำเนินงานของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการออกร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยกำหนดให้หน่วยราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติ และสนับสนุนการทำงานของหน่วยราชการส่วนกลาง ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวนอกจากจะเป็นการเตรียมความพร้อมในแง่ของกฎหมายแล้ว ยังเป็นการกำหนดบทบาทของผู้นำในการที่จะผสมผสานและเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ก็กุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จดังกล่าว ยังรวมถึงการติดตามประเมินผล และการรายงานผลการดำเนินงาน ควบคู่ไปกับการสร้างจิตสำนึกและความตระหนักให้เกิดขึ้นกับประชาชนทั่วไปด้วย